บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

1. ความนำ : บทเพลงในฐานะ “ศิลปะร่วม”[1]

คำนิยามศิลปะซึ่งใช้ในการศึกษามักกล่าวในแง่ที่ว่าเป็นงานสร้างสรรค์อันประณีต หากพิจารณาที่วัตถุประสงค์และเนื้อหากล่าวได้ว่า ศิลปะ “เป็นเครื่องสื่อสารซึ่งเป็นผลจากการแสดงออกของมนุษย์อันมีมูลจากอารมณ์สะเทือนใจ ความคิดและประสบการณ์ที่...กลั่นกรองผสมผสานกันขึ้น” (ดวงมน จิตร์จำนงค์, 2541 : 5) ศิลปะแต่ละแขนงจำแนกออกจากกันด้วยวัสดุของการสร้างงาน (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2543 : 3) ผู้สร้างงานต้องเลือกเฟ้นวัสดุอย่างเหมาะสมเพื่อการสื่อสาร จึงจะเกิดพลังกระทบใจต่อผู้รับสาร

ในวัฒนธรรมไทยตั้งแต่ดั้งเดิม ศิลปะสองแขนงซึ่งประกอบสร้างควบคู่กันเสมอ คือวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ กิจกรรมการ“ร้อง”หรือขับลำจะมีเนื้อร้องที่แต่งเป็นคำประพันธ์ ดังอธิบายได้ว่า

> “ขับ” และ “ลำ” เป็นการละเล่นดั้งเดิมของประชาชนชาวสยามในตระกูลไทย-ลาว ที่มีความหมายเดียวกันมาตั้งแต่ยุคเริ่มแรก คือการเปล่งเสียงและถ้อยคำเป็นทำนองอย่างเสรี มีความยาวไม่แน่นอน โดยเน้นถ้อยคำเป็นหลักนำทำนอง มักเล่นเล่าเรื่องโต้ตอบระหว่างหญิง-ชาย เช่น ขับทุ้มหลวง พระบาง ลำไทเทิง ฯลฯ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2542 : 48)

กิจกรรมการละเล่นดังกล่าวสะท้อนว่าบทเพลงให้ความสำคัญของถ้อยคำมากกว่าทำนอง การเปล่งเสียงและถ้อยคำเป็นทำนองอย่างเสรีในข้อความข้างต้น คือการเปล่งเสียงสูงต่ำของถ้อยคำที่มีการจัดวรรคจัดกลุ่มจนพัฒนามาเป็นแบบแผนโดยเริ่มจากการด้นนั่นเอง ในการเล่นเล่าเรื่องโต้ตอบระหว่างหญิง-ชาย ผู้เล่นได้แสดงบทบาทสมมุติ เช่น กล่าวเกี้ยวพาราสี กล่าวข่มคู่ต่อสู้ ซึ่งล้วนแต่ต้องใช้ปฏิภาณฉับพลันและความเฉียบแหลมทางความคิด เมื่อพัฒนารูปแบบให้

---

[1] หมายถึง ศิลปะหลายสาขาที่สร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบของผลงาน โดยมีบทบาทในการสื่อสารร่วมกัน เริ่มตั้งแต่กระบวนการ “ร้อง-รำ-ทำเพลง”ในมุขปาฐะ (เจตนา นาควัชระ, 2546 : 44-50)

Prince of Songkla University Pattani Campus

มีทำนองที่เป็นแบบแผน มีการกำหนดฉันทลักษณ์จนแยกได้ว่าเป็นการเล่นอย่างใด รูปแบบก็เป็นกรอบให้ผู้ขับต้องเลือกเฟ้นคำที่ต้องการสื่อความให้รัดกุมขึ้น ไม่ใช่ "ด้น" ตามใจชอบ(เจตนา นาควัชระ, 2546 : 120) อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่า ในวัฒนธรรมมุขปาฐะ การด้นที่กำกับด้วยปฏิภาณเป็นรากฐานของการสื่อความด้วยภาษา และเป็นวัฒนธรรมที่เน้นการสร้างใหม่มากกว่าการท่องจำ การสร้างงานอย่างทันทีทันใดตามสถานการณ์ในประเพณีมุขปาฐะเป็นเหตุเป็นผลให้อธิบายได้ว่า "สิ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว พูดไปแล้วย่อมผ่านไป ไม่จำเป็นต้องเรียกคืน นั่นคือ การแสดงความมั่นใจในพลังทางปัญญาที่จะเอื้อให้เกิดการสร้างใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด" (เจตนา นาควัชระ, 2546 : 120) เราจะเห็นว่า วัฒนธรรมการสร้างงานเช่นนี้ยังสืบต่อและพัฒนามาจนปัจจุบัน ดังในเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงปฏิพากย์ที่พ่อเพลงแม่เพลงต้องใช้ปัญญาและปฏิภาณเอาชนะอีกฝ่ายด้วยการโต้ตอบกันในสถานการณ์เฉพาะหน้า

ในส่วนงานลายลักษณ์ เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ดำรงอยู่ในกระบวนการสร้าง-รับงานของสังคมไทยมาหลายร้อยปี หากเจาะจงตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะเห็นได้ว่า ในขณะที่กาพย์กลอนเป็นรูปแบบหลักในงานวรรณศิลป์ไทย เพลงไทยจำนวนไม่น้อยตัดตอนบทร้องมาจากวรรณคดี โดยอาจนำมาใช้โดยตรงหรือดัดแปลงบ้างเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะกับทำนองดนตรี วัฒนะ บุญจับ (2544 : 11) ได้ค้นคว้าเรียบเรียงการปรากฏของวรรณคดีในเพลงไทยเดิม พบว่า เพลงไทยเดิมจำนวน 367 เพลง ได้รับอิทธิพลทางด้านเนื้อหาและความคิดจากวรรณคดีไทย โดยแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) นำเนื้อมาจากวรรณคดีไทยโดยมิได้เปลี่ยนแปลงถ้อยคำ 2) นำเนื้อวรรณคดีไทยมาเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มคำบางคำ หรือตัดคำบางคำ 3) นำเนื้อหาบางส่วนมาจากวรรณคดีไทยแล้วนำมาแต่งเนื้อใหม่เพิ่มขึ้น 4) แต่งเนื้อขึ้นใหม่ โดยดัดแปลงจากเนื้อหาวรรณคดีไทย

เมื่อเพลงไทยได้วิวัฒนาการมาเป็นเพลงร่วมสมัยหลายประเภท อาทิ เพลงไทยสากล เพลงเพื่อชีวิต และเพลงลูกทุ่ง ก็ยังมีหลายเพลงที่ตัดตอนคำร้องจากวรรณคดีโบราณและร่วมสมัยมาเป็นเนื้อร้อง ดังในเพลงไทยสากลบางเพลง อาทิ เพลง*"โศก"* ซึ่งมีคำร้องตัดตอนจากนิทานคำกลอนเรื่อง**นิราศเดือน**ของนายมี เพลง*"ชื่นจิต"* จากเรื่อง**กากีคำกลอน** เพลง*"สีซัง"* จากเรื่อง**กาพย์เห่เรือ** พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพลง *"ดอกไม้"* จากบทกวีนิพนธ์ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา เป็นต้น ทั้งนี้บางเพลงได้มีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำ อาทิ เพลง*"คำมั่นสัญญา"* ซึ่งตัดตอนคำร้องมาจากนิทานคำกลอนเรื่อง**พระอภัยมณี**ของสุนทรภู่ โดยปรับข้อความจากเดิมที่ว่า "แม้นเป็นถ้ำอำไพขอให้พี่ เป็นราชสีห์สมสู่เป็นคู่สอง" (สุนทรภู่, 2517 : 662) เป็น "แม้นเป็นถ้ำอำไพใคร่เป็นหงส์ จะร่อนลงสิงสู่เป็นคู่สอง" เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะได้เนื้อร้องจากบทประพันธ์เก่าหรือใหม่เพลงเหล่านี้แสดงให้เห็นคุณลักษณะทางเสียงแบบร้อยกรองซึ่งอาศัยความประสานของเสียง เป็นอุปกรณ์สร้างความราบรื่นและต่อเนื่องของถ้อยคำ ทั้งความประสานระหว่างวรรคที่ภาษาฉันทลักษณ์เรียกว่า สัมผัส

Prince of Songkla University Pattani Campus

นอก และความประสานภายในวรรคที่เรียกว่าสัมผัสใน อันถือว่าเป็นขนบเพลงไทยแต่เดิมมา (ดวงมน จิตร์จำนงค์, 2528-2529 : 7) ทั้งนี้การสืบขนบด้านเสียงก็ยังปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องและเอื้อให้มีการเลือกเฟ้นถ้อยคำในทำเนียบกวี และมีลักษณะเด่นในเชิงกวีนิพนธ์ด้วย[1]

เมื่อบทเพลงมีความเป็น "บทกวี" ภาษาที่ใช้สื่อสารจึงต้องมีพลังในการสร้างความประทับใจ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงข้อจำกัดของบทเพลงคือมีขนาดสั้น ผู้แต่งจึงต้องคัดสรรถ้อยคำเพื่อให้การสื่อสารได้ผลดีที่สุดในช่วงเวลาอันจำกัด ทั้งยังต้องคำนึงถึงการประสานกันระหว่างเสียงกับท่วงทำนองดนตรี นั่นคือ ในการสร้างสรรค์บทเพลงผู้ประพันธ์จำต้องคำนึงถึงความงามของวรรณศิลป์ประสานกับความงามของคีตศิลป์ ในแง่ที่อัจฉริยลักษณ์ของภาษาไทยมีเสียงวรรณยุกต์จึงต้องวางคำให้สอดคล้องกับเสียงดนตรี สังเกตได้ว่า เมื่อมีเพลงที่ใช้ดนตรีตะวันตกนักแต่งเพลงรุ่นใหม่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการปรับเสียงวรรณยุกต์ไทยให้เข้ากับเสียงของตัวโน้ตดนตรีสากล (สุมาลี วีระวงศ์ และเจตนา นาควัชระ, 2544 : 87) และ

> ...กวีร่วมสมัยของไทยแสดงให้เห็นอยู่ตลอดเวลาถึงความพร้อมที่จะสร้างนวัตกรรม แต่นวัตกรรมโดดเด่นที่สุดอาจจะเป็นการปรับปรนฉันทลักษณ์ไทยและภาษาไทยให้เข้ากับคีตศิลป์ที่หยิบยืมมาจากตะวันตก แม้แต่ปัญหาเรื่องความสอดคล้องระหว่างเสียงวรรณยุกต์ไทยกับเสียงโน้ตดนตรีตะวันตกก็ไม่เป็นอุปสรรคอีกต่อไป... ความสามารถของนักแต่งเพลงและกวีไทยในด้านของการใช้ภาษามิได้ด้อยลงไป แม้แต่อิทธิพลของ"ภาษาอิเล็กทรอนิกส์" หรือภาษาของยุคข้อมูลข่าวสาร ก็ยังมิได้ทำลายศักยภาพทางวรรณศิลป์ของคนรุ่นใหม่ไปได้... (สุมาลี วีระวงศ์ และเจตนา นาควัชระ, 2544 : 89)

มีความเห็นว่า การเสพบทเพลงเพื่อสุนทรียรสด้วยการฟัง โดยไม่ต้องอ่านหรือดูส่งผลให้วรรณกรรมเพลงเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น (บุญยงค์ เกศเทศ, 2525 : 17) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรากฐานของประเพณีมุขปาฐะในสังคมไทยยังมีอยู่อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า ภาษาในบทเพลงเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดด้วยพลังสุนทรียะและพลังปัญญาไปพร้อมกัน แม้แต่เพลงยอดนิยมบางเพลง เช่น เพลง *"จักรยานสีแดง"* ซึ่งไม่ได้แต่งเป็นร้อยกรอง ก็วิเคราะห์ได้ว่า "ภาษายุคอิเล็กทรอนิกส์"ที่นำเสนอข้อความเป็นช่วงสั้น ๆ พ้องกับจังหวะดนตรีนั้น สามารถ "สื่อ 'ความสดใสของวัยรุ่น'... ได้อย่างชัดเจน [เนื้อหา

[1] ดูการศึกษาผลงานของพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ ของสมหญิง เมืองแมน (2536) และการศึกษาผลงานของสุรชัย จันทิมาธร ของ อาภาพร พันธุ์พฤกษ์ (2547) เป็นต้น

Prince of Songkla University Pattani Campus

และรูปแบบของเพลงนี้]เป็นการประกาศความเชื่อมั่นในความเป็นอิสระเสรีที่จะเลือกหนทางชีวิตของตนเอง" ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่า "ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเสรีภาพระดับบุคคล" ทั้งยังแสดงจุดมุ่งหมายอันเป็นอุดมคติ "เป็นคำประกาศการมองโลกในแง่ดีว่า วันข้างหน้าจะ 'สวยงาม' มิใช่สวยงามโดยบังเอิญ หากแต่เป็นผลของความมุ่งมั่นที่จะสร้างโลกแห่งอุดมคติขึ้นมาให้ได้" (เจตนา นาควัชระ, 2544 : 368–369)

เมื่อเพลงเพื่อชีวิตพัฒนาจากการสนองจุดมุ่งหมายทางการเมืองมาส่งสารทางความคิดเชิงสังคมและมนุษยธรรม ผู้รับสารก็ยังต้องเอาใจใส่กับภาษาในบทเพลงเพื่อเดินย้อนไปสู่ความคิดของผู้ส่งสาร ดัง เพลง*"นกเขาไฟ"* ของพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ ที่วิเคราะห์ได้ว่า

> บทเพลงนี้ใช้นกเขาไฟซึ่งชาวลัวะผูกพันรักใคร่ สื่อความแข็งแกร่งอดทนของชีวิต ประสานกับองค์ประกอบของการทำมาหากินอย่างไม่ย่อท้อ เห็นได้ว่าการย้ำเน้นความงามของธรรมชาติ หญิงสาว ความผูกพันของผู้คนกับภูผา ลำห้วย ดอกไม้ มาลัยห้อยคอ ผ้าถุง ผ้าผวย และการทำมาหากินที่แทนที่ด้วย "ดอกเหงื่อ" และผลิตผลเป็น "ไร่ข้าวหอมกรุ่น" คือการสื่อสารที่แสดงคุณค่าของชีวิตที่เป็นสุข ความรักของหนุ่มสาวและพิธีกรรมอีกทั้งการงานและศิลปกรรมการรำฟ้อนในชีวิต ทำให้บทเพลงดูยิ่งใหญ่ในความสามัญ
>
> สิ่งที่น่าสนใจคือ ปรัชญาชีวิตแบบชาวบ้านในท่อนที่แทรกอยู่เป็นระยะได้แสดงภูมิปัญญาของชาวพื้นถิ่นที่เข้าใจสถานะของสรรพสิ่งว่าเป็นสัมพัทธ์ ... ความเข้าใจเช่นนี้คือแก่นสารที่ทำให้เกิดความมั่นใจและพอใจ (สันโดษ) ในวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของหมู่ชน(ดวงมน จิตร์จำนงค์, 2544 : 338)

บทเพลงร่วมสมัยของไทยในฐานะ "ศิลปะร่วม" มีจำนวนไม่น้อยที่ให้ความบันเทิงสำราญอารมณ์และสร้างพลังทางปัญญาไปพร้อมกันด้วยแนวคิดหลากหลาย ดังเห็นได้ว่างานเพลงเพื่อชีวิตที่แสดงแนวคิดต่อต้านสงคราม เช่น เพลง*"ฮิโรชิมา"* เพลง*"เรฟูจี"* เพลง*"นักค้าสงคราม"* เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่าสังคมจะดำรงอยู่ได้ก็ด้วยมนุษยธรรม ความเห็นอกเห็นใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ (กรกช อัตตวิริยะนุภาพ, 2544 : 330) ส่วนในเพลงลูกทุ่ง เช่น เพลง*"ดาวลูกไก่"* จะเห็นว่า มีการเลือกใช้ฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้านแบบกลอนหัวเดียวมาประกอบทำนองเพลงลิเกเพื่อขับขานเรื่องราวในนิทานพื้นบ้าน ที่ "แม่ไก่นั้น 'มีน้ำใจรู้คุณ' ตายาย" จึงไม่หนีเมื่อรู้ว่าจะถูกฆ่า ส่วนลูกไก่ก็ "กระโดดเข้ากองไฟตายตามแม่ด้วยความอาลัย

Prince of Songkla University Pattani Campus

ผูกพัน" จึงได้ไปเกิดเป็นดาว ความโดดเด่นของเพลงนี้อยู่ที่การใช้ "ตรรกะภูมิปัญญาชาวบ้าน... [จึง] ทำหน้าที่เป็นวรรณกรรมที่ยืนยันถึงอานุภาพแห่งความเสียสละและความกตัญญู" (สุมาลี วีระวงศ์, 2544 : 344)

2. บทเพลงลูกทุ่งและคุณค่า

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 11) ได้ให้คำจำกัดความของเพลงลูกทุ่งว่า หมายถึง "เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง และลีลาการร้องบรรเลงที่เป็นแบบแผนมีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่ง" น่าพิจารณาว่าถึงแม้ว่าเน้นที่ "ความเป็นลูกทุ่ง" ซึ่งน่าจะหมายถึงความเป็นชนบท แต่ในด้านเนื้อหาของบทเพลงก็ไม่ได้ห่างไกลจากประสบการณ์ร่วมทั้งประสบการณ์ทางอารมณ์และความคิด เห็นพ้องกันว่าเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งเป็นปฏิกิริยาต่อปัญหาซึ่งผูกอยู่กับสังคมไม่ต่างจากวรรณกรรมประเภทอื่น หรืออาจจะเด่นกว่า ความสัมพันธ์กับสังคมของเพลงลูกทุ่งเป็นลักษณะสำคัญตั้งแต่เพลงลูกทุ่งได้รับการเรียกขานว่า "เพลงชีวิต" หรือ "เพลงตลาด"[1] จนปี พ.ศ.2507 เพลงชนิดนี้ถูกเรียกว่า "เพลงลูกทุ่ง" ตามชื่อรายการโทรทัศน์ "ลูกทุ่งกรุงไทย" ของจำนง รังสิกุล (ศิริพร กรอบทอง, 2547 : 197) โดยเนื้อร้องของเพลงมักหยิบยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมากล่าวถึง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นสภาพชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ หรือการทำมาหากิน ไปจนถึงผลกระทบจากสถานการณ์บ้านเมือง

> ...สังเกตได้ว่าเวลาเกิดสถานการณ์อะไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปากท้อง ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม ตลอดจนเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ เพลงลูกทุ่งก็จะออกมาใหม่ ทันสมัยกับข่าวนั้นทันที ราวกับเป็นสมุดบันทึกเหตุการณ์เหล่านั้น เนื้อร้องเพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคน ปรากฏการณ์ธรรมชาติ การเกิดสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี...(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2549)

ในขณะที่ประสบการณ์ในเพลงลูกทุ่งมีความสัมพันธ์อย่างเป็นพลวัตกับสังคม เพลงลูกทุ่งก็ไม่ได้ปฏิเสธความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกบุคคล แม้มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ในสังคมก็ยังมีเนื้อหาที่สื่อประสบการณ์เรื่องความรักไม่น้อยกว่าเพลงประเภทอื่น

---

[1] เพลงตลาดเป็นคำเรียกเพลงไทยสากลกลุ่มหนึ่งในช่วงภายหลังสงคราม พ.ศ.2485-2500 อย่างไม่เป็นทางการ คำว่าตลาดไม่ได้หมายถึงต่ำ แต่หมายความว่าได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง (ศิริพร กรอบทอง , 2547 : 106)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ดังที่ เจตนา นาควัชระ (2544 : 72) ชี้ว่า "นักแต่งเพลงยุคใหม่ไม่ว่าจะเป็นลูกทุ่งหรือลูกกรุงสร้างงานที่โดดเด่นในรูปของเพลงรักไว้มาก" ทั้งนี้ เพลงรักบางเพลงที่เป็นเพลงเศร้า พรรณนาความรักที่ไม่สมหวัง จนบางคนบอกว่าเป็นเพลงน้ำเน่านั้น มีบางทัศนะแย้งว่า

> ... แท้จริงเป็นอาหารทิพย์ที่คอยชโลมใจให้ผู้ที่อยู่ในอารมณ์ร่วมเกิดความเห็นใจซึ่งกันและกัน เกิดความรู้สึกว่ามีเพื่อนยามเหงา ยังมีคนบนโลกนี้อีกมากที่ยังอยู่ในความทุกข์ยากเช่นเดียวกับเรา เรายังไม่ใช่ผู้โดดเดี่ยวลำพังบนโลก ด้วยความรู้สึกเช่นนี้จะช่วยให้กลายเป็นแรงผลักดันให้ต้องต่อสู้ต่อไปอย่างมีกำลัง (พิษณุ ศุภนิมิตร, 2549 : 18)

ด้วยเหตุนี้ เพลงลูกทุ่งที่เป็น "เพลงรัก" จึงมีจำนวนไม่น้อยที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณค่า ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการคัดเลือกเพลงลูกทุ่งดีเด่นตามโครงการส่งเสริมศิลปินในงาน "กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2532 มีเพลงรักจำนวนไม่น้อยได้รับคัดเลือก เช่น เพลง*"โปรดเถิดดวงใจ"* เพลง*"มนต์รักแม่กลอง"* เพลง*"สาวอีสานรอรัก"* เพลง *"ทหารบกพ่ายรัก"* เพลง*"รักเธอเท่าฟ้า"* และเพลง*"ที่รักเรารักกันไม่ได้"* (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532 : 11-18) สิ่งที่ควรพิจารณาก็คือ เนื้อหาในเพลงรักโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งเหล่านี้ มีคุณค่าเชิงประสบการณ์เชื่อมโยงกับพลังวรรณศิลป์และพลังทางปัญญาอย่างไร

เมื่อกล่าวถึงสถานะของเพลงลูกทุ่ง มีความเห็นว่าเพลงลูกทุ่งในภาพรวมนั้น "มีบทบาทบันทึกและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนร่วมสมัยไว้อย่างมีชีวิตชีวายิ่ง สิ่งนี้เป็นทั้งภูมิปัญญาของชาติและสมบัติของแผ่นดิน" (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2549) ความเห็นนี้โต้แย้งความคิดว่า เพลงลูกทุ่งด้อยกว่าเพลงประเภทอื่น ผู้ที่มีส่วนปกป้องเพลงลูกทุ่งเป็นนักวรรณคดีศึกษาซึ่งเสนอให้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากขึ้น ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

> ....ในวัฒนธรรมไทยนิยมกาพย์กลอนกันมาก ชอบอะไรคล้องจอง จึงดูเหมือนแต่ก่อนคนไทยชอบวรรณคดีมากกว่าคนในสมัยนี้ **แท้จริงเพลงลูกทุ่งมีบทกวีชั้นเยี่ยมอยู่มากยังไม่ได้นำมาวิพากษ์วิจารณ์กันเพียงพอ...** (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ อ้างถึงใน จินตนา ดำรงเลิศ, 2533 : 8) (เน้นโดยผู้วิจัย)

การเน้นความสำคัญของการวิพากษ์วิจารณ์เพลงลูกทุ่งดังกล่าวนี้สะท้อนความมั่นใจที่เชื่อมโยงกับคุณภาพทางศิลปะของบทเพลง สอดคล้องกับที่พูนพิศ อมาตยกุล (2532 :

Prince of Songkla University Pattani Campus

102) ให้ความเห็นว่าในส่วนของการศึกษาเพลงลูกทุ่งนั้น จำเป็นต้องมีความประจักษ์ในคุณค่าทางสุนทรียะ

> สิ่งที่ยังขาดมากคือ คนที่เข้าใจเพลงลูกทุ่งดีมากในแนวลึกและสามารถชี้ให้เห็นสุนทรียในเพลงลูกทุ่ง เพื่อเยาวชนจะได้ทราบและชื่นชมให้มากกว่าที่เป็นนี้ รวมทั้งสามารถทำให้ผู้ใหญ่อีกหลายคนที่ไม่ชอบเพลงลูกทุ่ง เหยียดหยามเพลงลูกทุ่งได้รู้บ้างว่า ของดีในเพลงลูกทุ่งมีอยู่อักโขทีเดียว

เพื่อจะชี้ให้เห็นคุณค่าทางศิลปะในเพลงลูกทุ่งนั้น สิ่งที่ไม่อาจละเลยก็คือความเข้าใจว่า ความเป็น "บทกวี" ของเพลงลูกทุ่งย่อมอาศัยภาษาที่เลือกเฟ้นมาเพื่อมุ่งผลของการสื่อสารไม่ต่างจากบทกวีโดยทั่วไป ส่วนลักษณะเฉพาะอาจขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่า กลุ่มผู้รับสารคือประชาชนในระดับล่างมากกว่ากลุ่มอื่น การสร้างงานด้วยคำในชีวิตประจำวันรวมทั้งการใช้ภาษาถิ่นที่จะสื่อกับคนในภูมิภาคต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ภาษาถิ่นก็อาจเป็นปัญหาหากผู้รับอยู่ต่างถิ่นออกไป ผู้รับสารจึงต้องมีความรู้ที่สอดคล้องกับตัวบท นอกจากนี้การใช้คำพื้น ๆ อย่างชาวชนบท อาจจะไม่ได้แสดงความคิดพื้น ๆ ดาด ๆ ดังในเพลง *"มันบ่แน่หรอกนาย"* ของสรวง สันติ สุมาลี วีระวงศ์ (2544 : 361) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้แต่งเลือกใช้ภาษาถิ่นอีสานและท่วงทำนองแบบเพลงพื้นบ้านที่มีจังหวะค่อนข้างร่าเริงสนุกสนานมาเป็นกรอบโครงสื่อความคิดความเชื่อตามหลักพุทธศาสนาเรื่องความไม่แน่นอนของสรรพสิ่ง แต่มีเพียงสิ่งเดียวในชีวิตมนุษย์ที่เที่ยงแท้คือความตาย จึงอาจกล่าวได้ว่า การพินิจพิจารณาถ้อยคำ ย่อมทำให้ผู้รับสารเข้าถึงและเห็นคุณค่าในงานศิลปะที่มีความประสานกันระหว่างวรรณศิลป์และคีตศิลป์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การใช้คำเพื่อสื่อในวงกว้างของเพลงลูกทุ่งมิได้หมายความว่าผู้ประพันธ์เพลงไม่พิถีพิถันในการเลือกเฟ้นถ้อยคำ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2549) ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ปี พ.ศ.2536 เห็นว่า เพลงลูกทุ่งบางเพลงพิถีพิถันกับการใช้คำราวกับบทกวี และเพลงที่ให้บรรยากาศความเป็นกวีที่สุดคือ เพลง *"มนต์รักลูกทุ่ง"* ของไพบูลย์ บุตรขัน[1] ที่แสดงให้เห็นชีวิตที่เรียบง่าย ชีวิตที่อยู่กับการทำมาหากินอย่างสุขสงบ ดังบางตอนที่ว่า

> ...หอมเอยหอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง...หอมดินเคล้ากลิ่นไอฝน ครวญระคนหอมแก้มนงคราญ ขลุ่ยเป่าแผ่วพลิ้วผ่านทิวแถวต้นตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแผ่วมา...

---

[1] ดู "เนื้อเพลงที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเพลงดีเด่น 'กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย'" . 2532. ใน กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 119

หรือในเพลง *"ลานเทสะเทือน"* ของวัฒนา พรอนันต์[1] ที่มีการเล่นคำได้พริ้งพรายในลักษณะกลบท ประสานกับอารมณ์ที่เจ็บปวดจากการสูญเสียหญิงคนรักให้หนุ่มชาวกรุง

> ...เสียงเรือขรมครืน ทุกคืนพี่ตรม คิดถึงลั่นทม โฉมบังอรโอ้หล่อนเพลินกรุง เราทุ่มรักเก้อ เราเซ่อยอมก้ม ลั่นทมเขาสูง ถึงกล้าไปเทียบคนกรุง พี่นอนสะดุ้งเหมือนทุ่งสะเทือน

นอกจากความประสานของเสียงในวรรคและระหว่างวรรค ที่สร้างความไพเราะให้แก่บทเพลงนี้แล้ว ความเปรียบ "พี่นอนสะดุ้งเหมือนทุ่งสะเทือน" ได้สื่อจินตนาการกว้างขวางลึกซึ้งต่อผู้รับสาร ทำให้เข้าใจถึงความรู้สึกเจ็บปวดที่ฝังแน่นอยู่ในใจ แม้กระทั่งยามนอนหลับความเจ็บปวดนั้นก็ได้แสดงออกเป็นอาการนอนสะดุ้ง โดยเปรียบอาการสะดุ้งว่า "เหมือนทุ่งสะเทือน" อันแสดงให้เห็นถึงผลกระทบอันหนักหน่วงของความหวั่นไหวในใจ

น่าสนใจว่า เพลงลูกทุ่งนั้นสามารถสื่อประสบการณ์ได้อย่างลุ่มลึก โดยอาศัยถ้อยคำที่เลือกเฟ้นมาให้สื่อความหมายอย่างมีพลัง รวมทั้งการจัดความประสานของเสียงด้วยการเล่นคำอันเป็นคุณลักษณะเด่นของบทกวี จึงสมควรมีการศึกษาด้วยการวิจารณ์อย่างเป็นระบบ

ในส่วนของผู้แต่งนั้น สุมาลี วีระวงศ์ (2544 : 361) ได้ชี้ให้เห็นว่ามีคุณลักษณะที่ตกทอดมาจากกวีพื้นบ้านนั่นคือ

> ...ปฏิภาณและอารมณ์ขันอันคมคายในการหยิบฉวยสิ่งที่อยู่ใกล้มือ ใกล้ตัว ทั้งของผู้แต่งและผู้ฟังมาพลิกแพลงเพื่อสร้างความบันเทิงและแง่คิดเชิงปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตโดยง่าย เพื่อปรับดุลทางใจให้มั่นคงเข้มแข็ง พอที่จะปะทะกับอุปสรรคและความแปรผันนานัปการที่อาจประสบในระหว่างที่ยังคงมีชีวิตอยู่

อย่างไรก็ตาม ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งในยุคก่อนได้รับความสนใจและการยกย่องน้อยกว่าผู้ขับร้อง แม้ว่าผู้ประพันธ์เพลงคือผู้สร้างงาน ดังที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2532 : 100) กล่าวว่า

---

[1] ดู "เนื้อเพลงที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเพลงดีเด่น 'กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย'" . 2532. ใน กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 122.

Prince of Songkla University Pattani Campus

> ที่ยังอยู่ในใจคนนั้นหรือคือ คนร้อง น้ำเสียงของเขาและบทร้องบางตอนที่คมคายชวนจำและสนใจนั่นแหละ
>
> ยิ่งคนแต่งด้วยแล้วเหมือนไม่มีค่าไม่มีคนรู้จัก เหมือนบริกรผู้ให้บริการระยะสั้น ๆ ไม่ประทับใจประชาชน ดังนั้นคนอย่างไพบูลย์ บุตรขัน ถึงได้ไม่มีคนรู้จัก ไม่มีคนเห็นคุณค่าของเขา ไม่เห็นฝีมือของเขา...

ความสนใจของคนทั่วไปต่อผู้ประพันธ์เพลงเท่าที่มีมา มักเกิดขึ้นเมื่อเป็นผู้ขับร้องด้วย ดังกรณีความนิยมที่มีต่อ สุรพล สมบัติเจริญ ซึ่งเป็นทั้งนักร้องและครูเพลงชื่อดังในช่วงปี พ.ศ.2504-2511 ความนิยมดังกล่าวนี้ ส่งผลให้เพลงลูกทุ่งในระยะนั้นเฟื่องฟูถึงขีดสุด (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2532 : 33)

ในปัจจุบันไม่ว่าผู้ประพันธ์เพลงจะเป็นที่รู้จักโดยกว้างขวางหรือไม่ ความสนใจเพลงลูกทุ่งอย่างกว้างขวางก็เป็นเหตุให้มีการส่งเสริมเพลงประเภทนี้ ดังจะเห็นการจัดกิจกรรมในหลายลักษณะที่เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง เช่น การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง การให้รางวัลนักร้องดีเด่น เพลงลูกทุ่งดีเด่น เพลงลูกทุ่งยอดนิยม ฯลฯ

เห็นได้ว่าชื่อเสียงของผู้ประพันธ์เพลงในยุคนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อมีการประกาศเชิดชูเกียรติผลงานเพลงต่อสาธารณชน บทบาทของผู้ประพันธ์จึงเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชน ถึงแม้ว่าสถานะ “ครูเพลง” เป็นสิ่งที่ยอมรับกันอยู่แล้วในวงการนักร้องและนักแต่งเพลง เนื่องจากผู้แต่งเพลงมักจะฝึกสอนการขับร้องแก่นักร้องที่มาร้องเพลงของตนด้วย ดังที่ ลพ บุรีรัตน์ อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของพุ่มพวง ดวงจันทร์ นอกจากลพ บุรีรัตน์ ยังมีครูเพลงที่มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องในปัจจุบัน เช่น ไพบูลย์ บุตรขัน พยงค์ มุกดา ชลธี ธารทอง บุญสม อยุธยา (พร ภิรมย์) เป็นต้น

3. บทเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ

ครูเพลงซึ่งมีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งในช่วงสองทศวรรษหลังนี้คือ สลา คุณวุฒิ หากใช้เกณฑ์ความนิยมและการยอมรับเป็นเครื่องมือวัดผลของการสื่อสาร และแสดงคุณค่าของงานศิลปะ ผลงานเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ ก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานเพลงจำนวนไม่น้อยที่เขาประพันธ์ได้รับความนิยมอย่างมาก และได้รับรางวัลจากหลายสถาบัน ดังในปี พ.ศ.2540 เพลง *“จดหมายผิดซอง”* ซึ่งขับร้องโดยมนต์สิทธิ์ คำสร้อย ได้รับรางวัลเพลงยอดนิยมโทรทัศน์ทองคำ ถัดมาในปี พ.ศ.2541 เพลง *“กระทงหลงทาง”* ซึ่งขับร้องโดยไชยา มิตรชัย ได้รับรางวัลเพลงลูกทุ่งยอดนิยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ในปี พ.ศ.2542 เพลง *“ยาใจคนจน”* ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ก็ได้รับรางวัลเดียวกันนี้

Prince of Songkla University Pattani Campus

ในปี พ.ศ. 2543 เพลงที่สลาแต่งยังได้รับรางวัลที่แสดงคุณค่าทางศิลปะอีกด้วย คือ เพลง *"กระเป๋าแบนแฟนทิ้ง"* ซึ่งขับร้องโดยเอกราช สุวรรณภูมิ ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยม มาลัยทอง เพลง *"ด้วยแรงแห่งรัก"* ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม และเพลงยอดเยี่ยมมาลัยทองปี 2544 เพลง *"นางฟ้าบ้านไพร"* ซึ่งขับร้องโดย พัชรี เย็นแสง ได้รับรางวัลเพลงสร้างสรรค์พิเศษยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 5 และรางวัลเพลงสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2544 เพลง *"กำลังใจในแววตา"* ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2544 เพลง *"ใจสารภาพ"* ซึ่งขับร้องโดย จักรพรรณ์ อาบครบุรี ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2546 เพลง *"เหนื่อยไหมคนดี"* ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2543

นอกจากนี้มีเพลงอีกจำนวนมากที่ได้รับความนิยม ไม่ว่าจะเป็นเพลง *"รองเท้าหน้าห้อง"* สายัณห์ นิรันดร ขับร้อง เพลง *"โชว์เบอร์ไม่โชว์ใจ"* ดวงจันทร์ สุวรรณี ขับร้องเพลง *"ปริญญาใจ"* ศิริพร อำไพพงษ์ ขับร้อง เพลง *"ดอกหญ้าในป่าปูน"* ต่าย อรทัย ขับร้องเป็นต้น ในปี พ.ศ.2545 สลา คุณวุฒิ ได้รับรางวัลมาลัยทองในฐานะผู้แต่งเนื้อร้องยอดเยี่ยม ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ช่วงกว่าสองทศวรรษ นับตั้งแต่เพลงของสลาได้รับการบันทึกเสียงเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2527 คือ เพลง *"ติดลบพบรัก"* แล้ว ผลงานเพลงของเขาก็ได้รับความนิยมมาอย่างต่อเนื่อง และยังได้รับการยกย่องอย่างมาก การบันทึกเสียงรวบรวมผลงานคัดสรรของสลา คุณวุฒิ ในชุด "ด้วยรักแด่ครูสลา" และ "2 ทศวรรษ สลา คุณวุฒิ" เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า สลา คุณวุฒิเป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ในปี พ.ศ.2543ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นดีเด่น เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ จากกระทรวงวัฒนธรรม

ปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการสร้างงาน น่าจะอยู่ที่ผู้ประพันธ์เพลงมีความพากเพียรที่จะสร้างความไพเราะของบทเพลง ดังตอนหนึ่งของบทสัมภาษณ์ของเขาต่อไปนี้

> เพลงที่คนชอบคือเพลงที่ไพเราะ และจุดเด่นของเพลงอยู่ที่ความไพเราะ ไม่ว่าจะเป็นเพลงประเภทใดก็ตาม การเขียนเพลงจึงต้องใช้ความพยายามเต็มที่ที่จะทำให้เพลงเข้าถึงคำว่าไพเราะมากที่สุด (อ้างถึงในเพิ่มพร ธนสีลังกูร, 2544 : 50-51)

หากที่มาของความไพเราะของบทเพลงคือความประสานของเสียงของคำและกลุ่มคำ ซึ่งสร้างความรื่นรมย์ประกอบกับความหมายลึกซึ้งของถ้อยคำ สลา คุณวุฒิ ก็อาศัยการประกอบวัสดุดังกล่าวเพื่อสร้างความไพเราะแก่บทเพลง ดังตัวอย่าง เพลง *"ยาใจคนจน"*

Prince of Songkla University Pattani Campus

เป็นแฟนคนจนต้องทนหน่อยน้อง พี่นี้ไม่มีเงินทองมารองรับความลำบาก
ในแต่ละวันพี่นั้นต้องทำงานหนัก **ถ้าไม่มีใจรัก**ใครหนอจะร่วมทางได้
ปัญหามากมายพาใจอ่อนล้า ทั้งที่ไม่เจตนาแต่ปัญหาก็มาจนได้
จึงอยากให้น้องช่วยมองด้วยความเห็นใจ **อุปสรรค**จะมีเท่าใดขอใจเรายิ้มให้กัน
ลำบากยากเข็ญเช้าเย็นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหาน้องอย่าตัดสายสัมพันธ์
อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน **เพียงเรามีเราเท่านั้น**สร้างฝันให้สมดังใฝ่
เป็นแฟนคนจนต้องทนหน่อยน้อง **อย่าแคร์สายตาคนมองอย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย**
อย่าเพิ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใด ๆ ยืนเคียงเพื่อคอยยิ้มให้เป็นยาชุบใจคนจน

บทเพลงของสลามีสัมผัสบังคับเหมือนกลอนสุภาพ ในแต่ละวรรคของบทเพลงมีสัมผัสภายในวรรคทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรคละเคล้ากันไป แต่จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่แน่นอน คือมีตั้งแต่ 7– 12 คำ ตามการกำหนดของเนื้อความ สัมผัสระหว่างวรรค ระหว่างบท พบว่า มีความยืดหยุ่นอยู่บ้างโดยไม่เคร่งครัดความสั้นยาวของเสียงสระ ทั้งนี้มีลักษณะคล้ายเพลงมุขปาฐะ

เนื้อเพลงเป็นถ้อยคำปลอบประโลมให้หญิงคนรักยอมรับสภาพที่จะร่วมชีวิตกับคนจน ผู้ร้องวอนขอให้เข้าใจและอดทนต่อปัญหาที่ชายคนรักยังไม่สามารถหาเงินทองมาบรรเทาความทุกข์ยากลำบากได้ ในขณะที่เขาต้องทำงานหนักก็หวังจะได้แรงใจที่จะร่วมกันฝันและสร้างฝันให้เป็นจริง

ลักษณะเด่นของบทเพลงนี้อยู่ที่การบอกกล่าวอย่างซื่อ ๆ ของคนจนโดยไม่อ้อมค้อม ผู้ประพันธ์เน้นความสำคัญของความรัก ความทุกข์ ความจนและใจ เริ่มตั้งแต่ชื่อเพลง “ยาใจคนจน” คำว่า “ยาใจ” ใช้เรียกหญิงอันเป็นที่รักว่ามีค่ามากกว่ายารักษาร่างกาย แต่เป็น “ยา” ชุบ “ใจ” คือเป็นสิ่งรักษาชุบชูใจที่มีความทุกข์ครอบงำให้ผ่อนคลาย สิ่งที่ผู้ร้องสื่อสารในฐานะคนจนผู้หวังความรักจากหญิงสาวที่หมายปองก็คือมีแต่ใจรัก (ตรงข้ามกับที่ไม่มีเงินทอง) เขาจึงวอนขอ “ความเห็น**ใจ**”ขอให้เธอ “อยู่เป็นแรง**ใจ**” และย้ำขอให้เป็น “ยาชุบใจคนจน”

น่าสนใจวรรคที่ว่า “อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน”เน้นความสำคัญของ “แรงใจ”ที่จะ “เติมไฟ”คือให้ความอบอุ่นและให้กำลังแก่ชีวิตท่ามกลางความอ้างว้างโดดเดี่ยวในสังคมเมือง หรือกล่าวได้ว่าความรักจะเป็นพลัง “ให้สร้างฝันดั่งใฝ่” ผู้ร้องยังใช้ประโยคบอกเล่าอย่างตรงไปตรงมา เช่น “เป็นแฟนคนจน**ต้องทนหน่อยน้อง**” นั่นคือการย้ำสภาพจริงให้ระลึกไว้ จะเห็นว่าวรรคนี้กล่าวซ้ำสองครั้งในบทที่ 1 และบทที่ 4 และย้ำเป็นพิเศษในบทที่ 4 ซึ่งเป็นบทจบด้วยประโยคคำสั่งห้ามสองประโยคซ้อนกันว่า “อย่าแคร์สายตาคนมองอย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย” และ “อย่าเพิ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใด ๆ” การประกอบวัสดุดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยของการสื่อความหมายว่าความเข้มแข็งอดทนและความรักเป็นกำลังสำคัญของชีวิต

Prince of Songkla University Pattani Campus

คุณค่าทางปัญญาในบทเพลงนี้อยู่ที่สารซึ่งสื่อว่า ในท่ามกลางการดำรงชีพในสังคมบริโภคนิยมที่ทุกวันนี้ทุกคนต้องดิ้นรนหาเงินมาเพื่อใช้จ่าย ยิ่งคนยากจนซึ่งเป็นคนที่ด้อยโอกาสในสังคมด้วยแล้ว ยิ่งต้องฝ่าฟันกับปัญหารอบด้าน ค่าของความรักซึ่งคนรักมีให้แก่กันคือพลังใจซึ่งจะส่งผลให้มีการยืนหยัดและนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จของบุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคม โดยไม่หันเหไปสู่ทางชั่วหรือย่อท้อเสียก่อน

ตัวอย่างบทเพลง*"ยาใจคนจน"* ที่ได้วิเคราะห์มาแล้วนี้มีคุณค่าเหมาะสมกับที่ได้รับรางวัลเพลงลูกทุ่งยอดนิยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ในปี พ.ศ.2542 จึงเป็นข้อบ่งชี้หนึ่งที่โน้มนำให้เห็นได้ว่า บทเพลงของสลา คุณวุฒิทั้งที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางน่าจะมีคุณค่าสมควรแก่การศึกษาในด้านโลกทัศน์ของผู้ประพันธ์ ซึ่งเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมอันเป็นวัตถุดิบของประสบการณ์ และเป็นเป้าหมายของการสื่อสารในการแต่งเพลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์ซึ่งเป็นปัจจัยของพลังทางวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ ประเมินคุณค่าทางวรรณศิลป์และคุณค่าทางปัญญา

ความสำคัญของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นลักษณะเด่นทางเนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ เชื่อมโยงกับแนวความคิดของผู้แต่ง ทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการพินิจพิจารณาถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์และคุณค่าทางปัญญาของวรรณกรรมประเภทนี้

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งซึ่งประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ จากผลงานเพลง 7 อัลบั้ม คืออัลบั้มรวมผลงานเพลงที่เคยได้รับการบันทึกเสียงแล้วคัดเลือกนำมาขับร้องใหม่จำนวน 6 อัลบั้ม และผลงานเพลงที่ได้รับรางวัล ในอัลบั้ม "รวมเพลงรางวัลแห่งเกียรติยศ ๑๐ ปี แกรมมี่โกลด์" (เพลงในอัลบั้มมี 27 เพลง คัดเฉพาะผลงานการประพันธ์ของสลา คุณวุฒิ จำนวน 15 เพลง) รวมทั้งหมดจำนวน 71 เพลง(บางอัลบั้มมีเพลงซ้ำกัน โดยจำนวนเพลงรวมทุกอัลบั้ม คือ 81 เพลง) ดังนี้

Prince of Songkla University Pattani Campus

อัลบั้ม **2 ทศวรรษ สลา คุณวุฒิ ชุดที่ 1 ด้วยรักจากพี่น้อง** (วางจำหน่ายเมื่อ 29 กรกฎาคม 2548)

1. ปริญญาใจ
2. กระเป๋าแบนแฟนทิ้ง
3. ยาใจคนจน
4. เหนื่อยไหมคนดี
5. ต้องมีสักวัน
6. ดอกหญ้าในป่าปูน
7. อยากเด็ดดอกฟ้า
8. สัญญากับใจ
9. นักสู้ ม.3
10. จดหมายผิดซอง
11. แรงใจรายวัน
12. ยอมหลีกทาง

อัลบั้ม **2 ทศวรรษ สลา คุณวุฒิ ชุดที่ 2 รวมใจเหล่าผองศิษย์** (วางจำหน่ายเมื่อ 29 กรกฎาคม 2548)

1. รองเท้าหน้าห้อง
2. รักนอกใจ
3. ด.ช.ปึก แป้นปึก
4. อยากลืมแฟนเขา
5. สัญญารักคนรถ
6. น้ำตาหล่นบนโต๊ะจีน
7. นิ้วนางข้างซ้าย
8. จากคนที่รักเธอ
9. อายเข็มนาฬิกา
10. พี่เมาวันเขาหมั้น
11. รักชำรุด
12. กระทงหลงทาง

อัลบั้ม **2 ทศวรรษ สลา คุณวุฒิ ชุดที่ 3 เรียงร้อยทำนองชีวิต** (วางจำหน่ายเมื่อ 19 สิงหาคม 2548)

1. ใต้แสงนีออน
2. ก้อนดินริมทาง

Prince of Songkla University Pattani Campus

3. อวยพรน้องเพ็ญ
4. กระท่อมทำใจ
5. ฝากแม่ไว้กับแมว
6. เดือนหงายที่ กทม.
7. จอมอ ป. 6
8. สาวอรขอนแก่น
9. กลิ่นแป้งแห่งความหลัง
10. รอวันของเรา

อัลบั้ม **ไมค์ ภิรมย์พร ด้วยรักแด่ครูสลา ชุดพิเศษ ๑** (วางจำหน่ายเมื่อ 16 ธันวาคม 2548)

1. กระเป๋าแบนแฟนทิ้ง
2. จดหมายผิดซอง
3. ขอมองชั่วคราว
4. เขามีอะไรกันแล้ว
5. น้ำตาผ่าเหล้า
6. ลืมใจไว้เวียงจันทน์
7. รักแท้แค่พี่ชาย
8. สาวทุ่งดอกจาน
9. สัญญาคือยาพิษ
10. สาบานรักที่ปากแซง

อัลบั้ม **ไมค์ ภิรมย์พร ด้วยรักแด่ครูสลา ชุดพิเศษ ๒** (วางจำหน่ายเมื่อ 16 ธันวาคม 2548)

1. คางคกอกหัก
2. รอยาล้างใจ
3. ให้อ้ายตายเสียก่อน
4. รองเท้าหน้าห้อง
5. กระทงหลงทาง
6. ช้ำรักอักษร ต.
7. อกหักจากคาเฟ่
8. พี่เมาวันเขาหมั้น
9. มนต์รักแม่ฮ่องสอน
10. ไหนว่าจะคอย

Prince of Songkla University Pattani Campus

อัลบั้ม **ดอกไม้จากผองศิษย์ ด้วยรักแด่ครูสลา** (วางจำหน่ายเมื่อ 23 มกราคม 2550)

อัลบั้มชุดนี้ได้นำบทเพลงคัดสรรยอดนิยม 9 บทเพลง ที่เคยได้รับการบันทึกเสียงแล้ว มาทำดนตรีและเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ เพื่อให้บทเพลงนั้น ๆ เข้ากับบุคลิกของศิลปินเพลงแต่ละคน และประพันธ์เพิ่มอีก 1 บทเพลงให้กับ จักจั่น วันวิสา ชื่อเพลง*"คึดฮอดบ่จริง"* ด้วยเหตุผลที่ว่า เสียงของจักจั่นเป็นเสียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหาเพลงให้ตรงกับบุคลิกไม่ได้ (คนจุดตะเกียง, 2550)

1. ขอแค่รู้ข่าว
2. แค่นี้ก็ดีใจแล้ว
3. ผิดซองเพราะลองใจ
4. เจ็บนี้ไม่มีวันจาง
5. คึดฮอดบ่จริง
6. ย่านอ้ายบ่ใจ
7. สัญญากับใจ
8. เอาคืนบ่ได้
9. คำรักโหล ๆ
10. เจ็บที่ต้องจ่าย
11. ใจน้องห้องข้าง
12. อดีตรักริมโขง

อัลบั้ม **รวมเพลงรางวัลแห่งเกียรติยศ ๑๐ ปี แกรมมี่โกลด์** (วางจำหน่ายเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2549)

1. ปริญญาใจ ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์ รางวัลนักร้องหญิงยอดนิยม มาลัยทองปี 2543
2. ด้วยแรงแห่งรัก ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลคำร้องยอดเยี่ยม, เพลงยอดเยี่ยม, นักร้องชายยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2544
3. นางฟ้าบ้านไพร ขับร้องโดย พัชรี เย็นแสง รางวัลเพลงสร้างสรรค์พิเศษยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 5 รางวัลเพลงสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2544
4. กำลังใจในแววตา ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลคำร้องยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2544 รางวัลนักร้องชายยอดเยี่ยม คม ชัด ลึก อวอร์ด ประเภทเพลงลูกทุ่งครั้งที่ 3
5. สัญญากับใจ ขับร้องโดย จอมขวัญ กัลยา รางวัลดาวรุ่งหญิงยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2544
6. โทรหาแหน่เด้อ ขับร้องโดย ต่าย อรทัย รางวัลนักร้องหญิงยอดนิยม มาลัยทอง 2546

Prince of Songkla University Pattani Campus

7. ใจสารภาพ ขับร้องโดย จักรพรรณ์ อาบครบุรี รางวัลผู้ขับร้องเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 6 รางวัลทำนองยอดเยี่ยม, เพลงยอดเยี่ยม, นักร้องชายยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2546
8. อยากให้เธอเข้าใจ ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลผสมเสียงยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2546 รางวัลนักร้องชายยอดนิยม มาลัยทอง 2547
9. คนที่รอคอย ขับร้องโดย แจ็ค ธนพล รางวัลเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 6 รางวัลอัลบั้มยอดเยี่ยม, นักร้องชายยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2547
10. กินข้าวหรือยัง ขับร้องโดย ต่าย อรทัย รางวัลผู้ขับร้องเพลงไทยลูกทุ่งหญิงยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 6 รางวัลนักร้องหญิงยอดนิยม มาลัยทองปี 2547
11. เหนื่อยไหมคนดี ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลคำร้องยอดเยี่ยม, นักร้องชายยอดนิยม, นักร้องชายยอดเยี่ยม, อัลบั้มยอดเยี่ยม, มาลัยทอง 2543 ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร รางวัลศิลปินที่นำเพลงเก่ามาร้องใหม่ยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2548
12. ขอใจกันหนาว ขับร้องโดย ต่าย อรทัย รางวัลดาวรุ่งหญิงยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2547
13. ยาใจคนจน ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดนิยมด้านผู้ขับร้อง พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 4
14. ผ้าขาวบนบ่าซ้าย ขับร้องโดย กิตติศักดิ์ ไชยชนะ รางวัลผสมเสียงยอดเยี่ยม มาลัยทอง 2547
15. นักสู้ ม.3 ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร รางวัลผู้ขับร้องเพลงไทยลูกทุ่งชายยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 5

วิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาชีวประวัติผู้แต่งและบริบททางสังคมของการแต่ง ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทเพลงลูกทุ่งในขอบเขตที่กำหนด วิเคราะห์ตีความบทเพลงลูกทุ่งเชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอก วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์กับการสื่อความหมาย และประเมินคุณค่า แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาจะพิจารณาเพียงเนื้อเพลงโดยไม่พิจารณาทำนองของเพลงและวิธีการขับร้อง

Prince of Songkla University Pattani Campus